

блеми / П. М. Рабінович // Вісник Академії правових наук України. – 1998. – № 2. – С 18-19.

4. Общая теория права : учебник для юрид. вузов / Ю. А. Дмитриев, И. Ф. Казьмин, В. В. Лазарев и др. ; под общ. ред. А. С. Пиголкина. – 2-е изд., испр. и доп. – М., 1996.

5. Про об'єднання громадян : Закон України від 16.06.1992 № 2460-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/2460-12>.

6. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України від 15.09.1999 № 1045-XIV // ВВР. – 1999. – № 45.

7. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 № 1934-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1934-12/card2#Card>.

8. Докашенко В. М. Профспілки України у контексті програмних документів сучасних політичних партій / В. М. Докашенко // Історичні і політологічні дослідження. – 2002. – № 1 (9). – С. 245-252.

9. Тупиця О. Л. Теорія політичної системи та політична роль профспілок в сучасному суспільстві / О. Л. Тупиця // Перспективи. – 2007. – № 1 (37). – С. 103-108.

10. Лацуба М. Звіт за результатами фокус-групового дослідження «Участь профспілок у політичному житті України» / М. Лацуба // Участь профспілок у політичному житті України : інформаційно-аналітичне видання. – 2002. – № 4. – С. 3-8.

11. Тупиця О. Профспілки та політичні партії: способи взаємодії в сучасній політичній системі / О. Тупиця // Віче. – 2008. – № 13-14. – С. 43-46.

12. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2011-12/print1331727618030214>.

13. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.

14. Хартія Співтовариства про основні соціальні права трудящих від 09.12.1989 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_044.

Надійшла до редакції 20.06.2012

О.І. Зозуля

аспірант

*(Харківський національний
університет ім. В.Н. Каразіна)*

УДК 342.519(477)

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ДОПОМІЖНИХ ОРГАНІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Здійснено аналіз основних проблем організації й діяльності допоміжних органів Президента України, визначено оптимальні шляхи їх подолання, а також встановлено перспективні напрямки формування й розвитку системи забезпечення діяльності глави держави в Україні як засобу підвищення ефективності реалізації конституційних повноважень Президента України.

Ключові слова: *організація та діяльність, допоміжні органи, Президент України.*

Осуществлен анализ основных проблем организации и дея-

тельности вспомогательных органов Президента Украины, определяются оптимальные пути их преодоления, устанавливаются перспективные направления формирования и развития системы обеспечения деятельности главы государства в Украине как средства повышения эффективности реализации конституционных полномочий Президента Украины.

Ключевые слова: организация и деятельность, вспомогательные органы, Президент Украины.

The analysis of the major problems of organization and activities of the subsidiary bodies of the President of Ukraine is made, also it was determined the optimal ways of their solution and established perspective directions of formation and development system maintenance of activity of the head of state in Ukraine as means to improve the efficiency realization the constitutional powers of the President of Ukraine.

Keywords: organization and activities, subsidiary bodies, the President of Ukraine.

Постановка проблеми. Діяльність Президента України має різносторонній багатоплановий характер у різноманітних сферах суспільних відносин, що вимагає своєчасного й адекватного забезпечення виконання главою держави його конституційних повноважень. При цьому зміна векторів суспільно-політичного розвитку, перегляд статусу й компетенції Президента об'єктивно зумовлює підвищені вимоги до організації та діяльності допоміжних органів глави держави. Разом із тим сьогодні на загальному тлі відсутності комплексного бачення й концепції формування допоміжних органів Президента все ще залишаються невирішеними питання місця допоміжних органів у державному механізмі, їхньої системності, прийнятних форм і методів роботи, що відомою мірою ускладнює ефективне й злагоджене забезпечення діяльності Президента його допоміжними органами. З огляду на це вбачаємо актуальними питання шляхів вдосконалення організації та діяльності допоміжних органів Президента України.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Зазначимо, що окремі аспекти проблематики формування та функціонування допоміжних органів глави держави й шляхів їх вирішення раніше вже розглядалися такими вченими, як Я.О. Берназюк, О.М. Іщенко, Ю.І. Крегул, Н.О. Рибалка та ін. Проте вказані дослідження стосуються здебільшого лише конкретних поточних питань оптимізації діяльності апарату Президента, залишаючи поза увагою комплексне вдосконалення організації усієї системи допоміжних органів глави держави. Саме тому метою нашої роботи є виділення основних проблем організації та діяльності допоміжних органів Президента, визначення оптимальних шляхів їх подолання, а також обґрунтування перспективних напрямків розвитку системи забезпечення діяльності глави держави в Україні. Новизна дослідження міститься у наданих висновках і реко-

ментаціях щодо формування та розвитку системи допоміжних органів глави держави як засобу підвищення ефективності реалізації конституційних повноважень Президента.

Передусім зауважимо, що напрямки вдосконалення формування та діяльності допоміжних органів глави держави безпосередньо пов'язані із тими актуальними проблемами, що виявляються в існуючій організації забезпечення діяльності Президента України, на вирішення, усунення та попередження яких і повинні спрямовуватись будь-які реорганізаційні зміни у цій сфері. При цьому слід підкреслити, що сам процес вдосконалення організації та діяльності допоміжних органів Президента України має характеризуватись плановістю, комплексністю й всеосяжністю із тим, аби забезпечити поступову трансформацію неоднорідних допоміжних органів Президента України до цілісної ієрархічної системи, заснованої на засадах взаємодії та розподілу повноважень.

Загалом же, як зазначають вчені-компаративісти [1], будь-які державно-правові явища будь-якої правової системи можна розглядати в аспекті праворозуміння, правоутворення і правореалізації. Вважаємо, що не є виключенням і допоміжні органи Президента України, проблемність формування яких спостерігається одночасно у площині науково-теоретичного розуміння даного феномена, нормативно-правового забезпечення організації, а також практики функціонування допоміжних органів глави держави. Відповідно до цього вдосконалення інституту допоміжних органів Президента України може бути дієвим та дійсно ефективним виключно лише за умови його спрямування одразу за усіма з названих напрямків.

Окрім цього, маємо погодитись із А.М. Колодієм [2], що в основу організації та діяльності будь-якого державного органу мають покладатись відповідні принципи як керівні ідеї, що опосередковують зміст їхнього правового регулювання й практику функціонування. Зокрема, на нашу думку, саме відсутністю належного науково обґрунтованого розуміння сутності допоміжних органів Президента України й пояснюються існуючі суперечності й непослідовність їхнього формування.

При цьому в аспекті допоміжних органів Президента України належить розрізняти дві групи таких принципів – загальні, тобто ті, які є спільними для усіх ланок державного апарату, та спеціальні, що характеризують особливості формування саме допоміжних органів Президента. З приводу цього також слід наголосити, що допоміжні органи глави держави істотною мірою різняться за своїм особовим складом, механізмом його формування, обсягом компетенції, способами прийняття рішень, строком і територією дії, організаційною формою, що ускладнює виокремлення як загальних, так і спеціальних принципів.

Передусім зауважимо, що практика формування допоміжних органів Президента України, як правило, не передбачає покладення в

основу їх організації та діяльності відповідних принципів. Винятком з цього виступає Секретаріат Президента України, який згідно з п. 3 Положення від 04.11.2005 р. за Указом № 1548/2005 [3] уповноважений здійснювати забезпечення здійснення Президентом України його повноважень на засадах відкритості, гласності та прозорості. Не погоджуючись із достатністю наведених принципів або ж ефективністю їх простого перелічення у названому Положенні, не можна не означити, що правові засади формування ані сучасної Адміністрації Президента України, ані інших спеціалізованих допоміжних органів глави держави жодних принципів взагалі не містять. Разом із тим на сьогодні про практичне впровадження принципів відкритості, прозорості й публічності стало можливим говорити в ракурсі Закону України від 13.01.2011 р. № 2939-VI [4], що гарантує та встановлює механізми реалізації права на публічну інформацію.

Побудова в Україні сучасної правової держави вимагає впровадження у практику державного будівництва на усіх його рівнях, у тому числі в діяльність допоміжних органів Президента України, вихідних засад верховенства права й конституційної законності. З одного боку, вказані принципи за своєю суттю є найбільш загальними й встановлюються на конституційному рівні (ч. 2 ст. 6, ч. 1, 2 ст. 8, ч. 2 ст. 19 Конституції України [5]) і тому якогось спеціального їх застосування щодо допоміжних органів не вбачається. Проте, з іншого боку, специфіка допоміжних органів Президента України, які у своїй масі не є органами державної влади, унеможлиблює застосування щодо них положень ч. 2 ст. 6 і ч. 2 ст. 19 Конституції України, які стосуються саме органів державної влади.

Так чи інакше, принцип верховенства права набуває особливої актуальності, зважаючи на можливість здійснення нормативно не визначених повноважень деякими допоміжними органами, зокрема Адміністрацією Президента, Державним управлінням справами, Комітетом з економічних реформ і т.д. Певною мірою принцип верховенства права в діяльності допоміжних органів Президента виступає в якості обмеження їхньої діяльності виключно лише рамками чинного законодавства, недопущення виконання всупереч закону підзаконних рішень, у тому числі Президента. Прикладом цього можна привести входження Глави Адміністрації до складу РНБО на підставі Указу від 06.04.2010 р. № 506/2010 [6], проте всупереч ст. 6 Закону від 05.03.1998 р. № 183/98-ВР, згідно з якою членами РНБО можуть бути виключно лише керівники центральних органів виконавчої влади, до яких Адміністрація Президента не належить.

Саме з цих причин вдосконалення організації допоміжних органів Президента України в першу чергу вимагає впровадження принципу верховенства права на нормативному рівні, а також формування високої правової культури працівників допоміжних органів щодо реа-

льного дотримання його на практиці.

В якості інших загальних засад організації та діяльності допоміжних органів Президента України маємо означити принципи дієвості, об'єктивності, професійності, самостійності та політичної нейтральності, що узагальнено спрямовуються на забезпечення належного виконання допоміжними органами виключно поставлених перед ними завдань і суто лише в інтересах забезпечення діяльності Президента України. З цього приводу час від часу дійсно спостерігається певна політична заангажованість окремих допоміжних органів; зокрема, згідно з відповідною Заявою Верховної Ради України від 04.09.2007 р. № 1252-V «ситуацію із законодавчим регулюванням... у Секретаріаті Президента України прагнуть використати у політичній боротьбі, кінцевою метою якої є одноосібна узурпація державної влади...» [7]. Крім цього, організація спеціалізованих допоміжних органів Президента України характеризується сумнівною ефективністю їх діяльності, що призводить до неодноразової ліквідації та відновлення таких допоміжних органів. Вирішення вказаних проблем серед іншого вимагає проведення послідовної політики формування допоміжних органів Президента України, чіткого визначення місця кожного такого органу в державному механізмі та його ролі в забезпеченні діяльності глави держави.

Саме тому керівною ідеєю оновлення практики організації та діяльності допоміжних органів Президента України, на нашу думку, має стати принцип системності. Така системність спрямовується на протиположність існуючій ситуативності формування допоміжних органів глави держави й передбачає побудову ієрархічної структурованої системи взаємообумовлених, взаємодіючих і функціонально взаємопов'язаних допоміжних органів Президента України.

Зауважимо, що сьогодні процес формування допоміжних органів глави держави в Україні у своїй сутності має непослідовний і фрагментарний характер. Вказане виражається не тільки у численних неузгоджених між собою реформуваннях окремих допоміжних органів, але й у фактичному дублюванні повноважень різними допоміжними органами. Вважаємо, що така практика організації діяльності допоміжних органів Президента України аж ніяк не вказує на їхню системність, хоча часом в деяких правових актах сукупність допоміжних органів глави держави не виправдано позначається саме як система, зокрема п. 4 Указу Президента від 25.02.2010 р. № 265/2010 [8].

У той же час впровадження даної ідеї в організацію допоміжних органів Президента України вимагає докорінного перегляду нормативно-правової бази їхнього функціонування. Тому в аспекті формування системи допоміжних органів глави держави вбачається за доцільне прийняття єдиного узгодженого правового акта, який би не тільки визнавав принцип системності, але й відображав його засадничі положення. При

цьому слід взяти до уваги різноманітність допоміжних органів Президента України за своїм статусом і призначенням, окремі з яких вже функціонують на підставі спеціального законодавчого акта, як-то, наприклад, Представництво Президента в АР Крим згідно з Законом України від 02.03.2000 р. № 1524-III. До того ж доречним виступає забезпечення підвищеної стабільності організаційно-правових основ формування системи допоміжних органів Президента України, що й зумовлює застосування законодавчого способу регулювання даних відносин. Вказане не слід розглядати як певне обмеження передбаченого п. 28 ч. 1 ст. 106 Конституції [5] права Президента України на формування своїх допоміжних органів, позаяк предметом такого законодавчого регулювання, як на нас, виступатиме не організація усіх конкретних допоміжних органів, а лише загальні засади їхньої системності.

Слід зважати, що побудова системи допоміжних органів Президента України є складним процесом, який не пов'язаний з механістичним зведенням усієї сукупності допоміжних органів у категорію «система». Натомість формування такої системи має ґрунтуватись на вихідних положеннях загальної теорії систем, згідно з якою В.Н. Волкова та А.А. Денисова [9] виділяють ключовими ознаками системи синергетичність, ієрархічність, емерджентність й неадитивність, робастність, цілісність, структурність та інтегративність. Саме інтерпретація вищевказаних ознак відносно допоміжних органів глави держави розглядається нами як один із шляхів формування в Україні реальної системи допоміжних органів Президента України.

З цього приводу пропонуємо розглядати систему допоміжних органів глави держави з позиції теорії гештальта. Так, як зазначає Л.В. Петрова [10], ціле не є сумою своїх частин, а його властивості – це якісно нові утворення порівняно з властивостями окремих часток, підставою ж виникнення цілого є категорія мети. Отже, першим системноутворюючим фактором щодо допоміжних органів Президента України виступає єдина спільна основна мета їхньої діяльності, що полягає у забезпеченні здійснення Президентом України конституційних повноважень глави держави. Інакше кажучи, якщо властивістю Державного управління справами є здійснення матеріально-технічної функції, а Громадської гуманітарної ради – реалізація консультативно-дорадчої функції у сфері гуманітарного розвитку, то властивість усієї системи полягатиме у спроможності забезпечувати нормальне виконання Президентом України його повноважень. Зазначимо, що викладене розуміння гештальта системи допоміжних органів глави держави в цілому співпадає з сутністю таких ознак системності, як емерджентність та неадитивність, а саме що властивості системи хоча й залежать від властивостей його елементів, проте не визначаються ними повністю.

Таким чином, підсумуємо, що на законодавчому рівні першочер-

гово має закріплюватись спільна для усієї системи допоміжних органів Президента України мета, а саме забезпечення здійснення Президентом України конституційних повноважень глави держави. До того ж критерій цілісності системи допоміжних органів Президента України, що означає первинність цілого щодо частин [9], так само вимагає першочерговості формулювання усіх актуальних завдань забезпечення діяльності глави держави, на основі якого й має здійснюватись розподіл між допоміжними органами відповідних повноважень. Саме відповідно до цього й слід визначати мету, функції та завдання конкретного допоміжного органу, що виключатиме організацію органів, компетенція яких безпосередньо не пов'язана із забезпеченням діяльності Президента України.

Важливе значення має також й інша ознака системності – синергія, яка визначає, що спільна дія двох факторів сильніша за суму їхньої окремої дії [9]. Інтерпретуючи вказане щодо допоміжних органів Президента України, можна вказати, що діяльність різних допоміжних органів сама по собі є менш ефективною, аніж їхня спільна робота у сфері забезпечення глави держави. В цілому ж саме така властивість системи, як синергія, найбільш виразно й пояснює переваги саме системності перед простою сукупністю допоміжних органів Президента України. Згідно із цим у формуванні такої системи на перший план виходить взаємодія допоміжних органів і розподіл компетенції, від чого безпосередньо й залежить рівень забезпечення діяльності глави держави.

Зазначимо, що чинними нормативно-правовими засадами організації допоміжних органів Президента України питання їхньої взаємодії майже не охоплюються. Як правило, правове регулювання обмежується однією лише констатацією факту взаємодії з різноманітними державними та громадськими інститутами, як то передбачено п. 6 Положення про Адміністрацію Президента України від 02.04.2010 р. [11]. Тому як безперечно позитивне зрушення розглядаємо визнання взаємодії саме з іншими допоміжними органами Президента України згідно з п. 6 Положення про Комітет з економічних реформ від 17.03.2010 р. [12] та ін. З огляду на це належним постає узагальнене законодавче визначення основних форм взаємодії допоміжних органів глави держави, якими є взаємне інформування й забезпечення, скликання нарад, створення спільних робочих груп для вирішення конкретних питань тощо.

При цьому задля попередження надмірного впливу одного допоміжного органу на результати роботи іншого органу не меншої актуальності набувають питання меж реалізації таких форм співробітництва допоміжних органів. Зокрема, це стосується апарату глави держави, який через загальність своєї компетенції, повноваження з організаційного забезпечення діяльності інших допоміжних органів Президента, а також координацію Главою Адміністрації їхньої роботи як за пп. 21, 23

п. 4, пп. 4 п. 9 Положенням від 02.04.2010 р. [11], може істотною мірою позначатись на результатах діяльності таких допоміжних органів. Так само на сьогодні за умови виокремлення Державного управління справами в якості самостійного спеціалізованого допоміжного органу Президента вже не вбачається об'єктивної потреби у попередньому поданні Глави Адміністрації щодо призначення та звільнення Керівника Державним управлінням справами згідно з п. 9 Положення від 17.12.2002 р. [13]. Саме тому правові засади мають визначати рівність, обопільність та взаємність допоміжних органів Президента у здійсненні їхньої взаємодії та співпраці, що ґрунтується на чіткому розподілі компетенції у сфері забезпечення діяльності глави держави.

Викладений підхід виключає наявність владних повноважень одного допоміжного органу щодо іншого, позаяк тільки Президент наділений конституційним правом формувати та управляти ними. Отже, можна стверджувати неприйнятність субординаційного типу організації взаємовідносин допоміжних органів глави держави, який, за Б.П. Курашвілі [14, с. 35], передбачає «вертикальну» взаємодію сторін, коли одна сторона підпорядкована іншій, а також наявні владні повноваження у вищого рівня в системі управління щодо нижчого.

Проте, з іншого боку, такі критерії системності, як інтегративність, ієрархічність і робастність, передбачають наявність у рамках системи спеціальних системоутворюючих і системозберігаючих елементів, які зберігали би працездатність усієї системи навіть у разі відмови окремих її ланок [9]. Відповідно до цього формування системи допоміжних органів Президента України так само вимагає виокремлення в її структурі подібного спеціального елемента, під розуміння якого підпадає нинішня Адміністрація Президента. Вказане впливає з того, що саме Адміністрація Президента порівняно з іншими допоміжними органами є органом загальної компетенції, який наділяється повноваженнями з різних питань забезпечення діяльності глави держави, а також має можливість виконувати безпосередньо нормативно невизначені функції у даній сфері. До того ж низку допоміжних органів глави держави або було створено на основі Адміністрації Президента, або ж тією чи іншою мірою забезпечено нею. Усе це, а також потенціал Адміністрації Президента як постійно діючої різносторонньої інституції із штатною чисельністю у 524 працівники, дозволяє позиціонувати її як центральний допоміжний орган глави держави, спроможний в цілому забезпечити реалізацію основних повноважень Президента України.

У той же час Адміністрація Президента України займає таке положення де-факто, а не де-юре. А тому нами пропонується законодавчо закріпити за Адміністрацією Президента України спеціальний координаційний статус щодо інших допоміжних органів глави держави. Зазначимо, що координація означає погодження та об'єднання дій з метою

найбільш швидкого і найбільш правильного розв'язання завдань з найменшими витратами сил, коштів та матеріальних цінностей [15, с. 148]. Як вже зазначалось, координація роботи допоміжних органів згідно з пп. 4 п. 9 Положення від 02.04.2010 р. [11] наразі покладається не на Адміністрацію Президента, а лише на її Главу. Разом із тим, як на нас, більш правильним було би покладення на Главу Адміністрації відповідальності за організацію злагодженої роботи допоміжних органів Президента, тоді ж як сама координація так чи інакше потребує залучення потенціалу всього апарату глави держави. Її сутність зводиться до забезпечення оптимального режиму взаємодії та співпраці, узгодження діяльності різних допоміжних органів, найбільш доцільне застосування форм взаємодії в зведенні результатів роботи окремих органів до загальних цілей забезпечення діяльності Президента України.

Відповідно до цього законодавство має чітко визначати координаційну роль Адміністрації Президента України, що при збереженні рівності усіх допоміжних органів глави держави (горизонтальна координація) зводиться до таких напрямів діяльності: організація взаємодії Президента та його допоміжних органів, надання пропозицій Президенту України щодо впорядкування організації та діяльності його допоміжних органів, розробки планів спільних заходів допоміжних органів, ініціювання проведення нарад і формування спільних експертних і робочих груп, організаційно-методичне забезпечення роботи допоміжних органів Президента. При цьому з метою попередження надмірного втручання Адміністрації в діяльність інших допоміжних органів глави держави перелік таких напрямків діяльності має бути виключним. Крім цього, підкреслимо, що повноцінна цілеспрямована реалізація координаційного статусу апарату Президента у системі його допоміжних органів в організаційному плані також зумовлює необхідність формування в його складі спеціального фахового підрозділу, підпорядкованого безпосередньо Главі Адміністрації Президента.

Основна ідея правової регламентації уніфікованої процедури формування допоміжних органів вбачається нами в оптимальному розподілі існуючих у сфері забезпечення діяльності Президента України людських, матеріальних і фінансових ресурсів при вирішенні питань організації або припинення того чи іншого допоміжного органу глави держави. Іншим важливим аспектом затвердження такого порядку формування допоміжних органів Президента України має стати встановлення принципу пов'язаності функціональної, організаційної та фінансової основи діяльності кожного конкретного допоміжного органу глави держави, згідно із яким перегляд одного з названих факторів невідворотно має обумовлювати перегляд інших. Вказане сприятиме відсутній на сьогодні комплексності формування допоміжних органів Президента України, що досить наочно виявляється на прикладі Адміністрації Президента України, зміни

у структурі якої відповідними змінами у функціональному навантаженні самого апарату глави держави не супроводжувались.

Висновки. Таким чином, підкреслимо, що вдосконалення організації та діяльності допоміжних органів Президента України виступає ключовим напрямком підвищення ефективності забезпечення виконання Президентом України конституційних повноважень глави держави. Така оптимізація потребує належного науково-теоретичного опрацювання феномена допоміжних органів глави держави, нормативно-правового забезпечення організації їхньої діяльності, а також приведення у відповідність із ним практики функціонування допоміжних органів Президента України.

Керівною ідеєю оновлення практики організації та діяльності допоміжних органів Президента України має стати принцип системності як основа побудови ієрархічної, синергетичної, цілісної, емерджентної, структурованої системи взаємообумовлених, взаємодіючих і функціонально взаємопов'язаних допоміжних органів Президента України. Формування цілісної системи допоміжних органів глави держави вимагає прийняття єдиного узгодженого правового акта, який би встановлював основні засади, порядок формування, напрямки діяльності, форми взаємодії допоміжних органів Президента України, що сприятиме підвищенню стабільності й узгодженості нормативно-правових основ організації системи допоміжних органів Президента України.

Бібліографічні посилання

1. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности. – М., 1999.
2. Колодій А.М. Принципи права України: Монографія. – К., 1998.
3. Питання Секретаріату Президента України: Указ Президента України від 04.11.2005 р. № 1548/2005 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 45. – Ст. 2833.
4. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI // Офіційний вісник України. – 2011. – № 10. – Ст. 446.
5. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
6. Про склад Ради національної безпеки і оборони України: Указ Президента України від 06.04.2010 р. № 506/2010 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 25. – Ст. 979.
7. Про Заяву Верховної Ради України з приводу законодавчого врегулювання умов та процедур закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти в Україні: Постанова Верховної Ради України від 04.09.2007 р. № 1252-V // ВВР України. – 2007. – № 47. – Ст. 528.
8. Про першочергові заходи із забезпечення діяльності Президента України: Указ Президента України від 25.02.2010 р. № 265/2010 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 16. – Ст. 729.
9. Волкова В.Н., Денисов А.А. Теория систем: Учеб. пособие. – М., 2006.
10. Петрова Л.В. Якій філософії права навчають у вищих закладах освіти // Держава і право. – 2003. – Вип. 21: Юридичні й політичні науки. – С. 9-16.
11. Про Положення про Адміністрацію Президента України: Указ Президента України від 02.04.2010 р. № 504/2010 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 25. – Ст. 978.
12. Питання Комітету з економічних реформ : Указ Президента України від 17.03.2010 р. № 355/2010 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 20. – Ст. 946.

13. Про Положення про Державне управління справами : Указ Президента України від 17.12.2002 р. № 1180/2002 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 7. – Ст. 320.
14. *Курашвили Б.П.* Очерк теории государственного управления. – М., 1987.
15. *Лунев А.Е.* Теоретические проблемы государственного управления. – М., 1974.

Надійшла до редакції 17.04.2012

Л.Л. Синюта
викладач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 340+34.06

МОВА ЯК ФАКТОР ПРАВОВОГО ПОЛІЦЕНТРИЗМУ

«Мова – це наша національна ознака, в мові – наша культура, ступінь нашої свідомості. Мова – це форма нашого життя, життя культурного й національного, це форма національного організування»

І. Огієнко

Стаття присвячена питанням впливу мови на існування багатоманіття розуміння права. Правові сім'ї, правові цивілізації розглядаються як наслідок різного світосприйняття. Акцентовано увагу на класифікації правових цивілізацій П. Сорокіна. Охарактеризовано ідеаціональний, почуттєвий та ідеалістичний типи морально-правових цивілізацій.

Ключові слова: мова, правова система, правова сім'я, правова цивілізація, правовий поліцентризм.

Статья посвящена вопросам влияния языка на существование множественности пониманий права. Правовые семьи, правовые цивилизации рассматриваются как следствие разного мировосприятия. Акцентируется внимание на классификации правовых цивилизаций П. Сорокина. Характеризуются идеациональный, чувственный и идеалистический типы морально-правовых цивилизаций.

Ключевые слова: правовая семья, правовая система, правовая цивилизация, правовой полицентризм, язык.

The article is devoted to the issue of language influence on existence of diversity of law considerations. Law systems, law civilizations are viewed as the result of dissimilar world outlook. Attention is paid to classification of law civilizations by P. Sorokin. Ideational, sensuous, and idealistic types of moral and law civilizations are characterized.

Keywords: law, law system, law family, law civilization, law polycentrism.